

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ERKEN ÇOCUKLUKTA ÖZEL EĞİTİM

Öğrenme Hedefi: Erken çocuklukta özel eğitimin temelleri, yasal dayanaklar, aile eğitimi, değerlendirme ve müdahale yaklaşımları hakkında ÖABT düzeyinde uzmanlık kazanma.

BÖLÜM 1: TEMEL KAVRAMLAR VE YASAL DAYANAKLAR

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

1. Türkiye'deki yasal düzenlemelere göre 'Erken Çocukluk Dönemi Özel Eğitim Hizmetleri' hangi yaş aralığını kapsamaktadır?

- a) 0-36 ay
- b) 36-72 ay
- c) 0-72 ay (0-6 yaş)
- d) 0-18 yaş
- e) 48-72 ay

Cevap: C

Türkiye'de 573 sayılı KHK ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre erken çocukluk dönemi 0-72 ay (0-6 yaş) arasındaki çocukları kapsar.

2. Gelişimsel yetersizliği veya risk durumu olan çocukların ailelerine yönelik hazırlanan ve ailenin önceliklerini temel alan yasal belge aşağıdakilerden hangisidir?

- a) BEP
- b) IFSP (Bireyselleştirilmiş Aile Hizmet Planı)
- c) BÖP
- d) İEP
- e) YÖP

Cevap: B

IFSP, özellikle 0-3 yaş arası çocuk ve ailesine yönelik, ailenin güçlendirilmesini hedefleyen bir planlama sürecidir.

3. Aşağıdakilerden hangisi erken çocuklukta özel eğitimin 'önleyici' olma işlevini en iyi açıklar?

- a) Çocuğu sadece okula hazırlamak
- b) Yetersizliğin ileride daha ağır sorunlara yol açmasını engellemek
- c) Sadece tıbbi tedavi sağlamak
- d) Aileyi çocuktan uzaklaştırmak
- e) Sadece sosyal yardımları artırmak

Cevap: B

Erken müdahalenin temel felsefesi, kritik gelişim dönemlerini kullanarak ikincil yetersizliklerin oluşmasını önlemek ve var olan durumun etkisini azaltmaktır.

4. Gelişimsel gerilik tanısı almamış ancak düşük doğum ağırlığı veya oksulluk gibi nedenlerle gelişimsel sorun yaşama olasılığı yüksek olan çocuklar hangi grupta yer alır?

- a) Yetersizliği olan çocuklar
- b) Üstün yetenekli çocuklar
- c) Risk altındaki çocuklar
- d) Otizm spektrum bozukluğu olanlar
- e) Dil ve konuşma bozukluğu olanlar

Cevap: C

Risk altındaki çocuklar; biyolojik veya çevresel nedenlerle gelişimsel gerilik gösterme ihtimali yüksek olan gruptur.

5. Bir çocuğun gelişimsel olarak yaşitlarından geride olup olmadığını belirlemek için kullanılan kısa süreli ve geniş kitlelere uygulanan değerlendirme türü hangisidir?

- a) Tanılama
- b) Tarama (Screening)
- c) Program Planlama
- d) İzleme
- e) Tıbbi Değerlendirme

Cevap: B

Tarama, risk grubundaki çocukları hızlıca belirlemek için kullanılan yüzeysel ama kritik bir değerlendirme aşamasıdır.

6. Erken çocuklukta değerlendirme yapılırken en güvenilir bilgi kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Sadece laboratuvar sonuçları
- b) Sadece öğretmenin gözlemi
- c) Doğal ortamda yapılan gözlem ve aileden alınan bilgiler
- d) Zeka testi puanı
- e) Çocuğun boy ve kilo ölçümü

Cevap: C

Erken çocuklukta çocukların performansları değişken olduğundan, doğal ortamlarda yapılan gözlemler ve aileden alınan veriler en yüksek geçerliliğe sahiptir.

7. 0-3 yaş dönemindeki özel eğitim hizmetlerinden okul öncesi (3-6 yaş) eğitime geçiş sürecine ne ad verilir?

- a) Mezuniyet
- b) Sevk
- c) Geçiş Süreci (Transition)
- d) Kaynaştırma
- e) Yönlendirme

Cevap: C

Geçiş süreçleri, çocuğun bir hizmet modelinden veya kurumdan diğerine geçişini planlayan kritik evrelerdir.

8. Aşağıdakilerden hangisi erken müdahale programlarının değerlendirilmesinde kullanılan 'Ekolojik Değerlendirme'yi ifade eder?

- a) Sadece çocuğun genetiğine bakmak
- b) Çocuğu laboratuvarında test etmek
- c) Çocuğun etkileşimde bulunduğu tüm çevreleri inceleyen 'Ekolojik Değerlendirme'
- d) Sadece doğayı korumak
- e) Sadece beslenme alışkanlıklarını ölçmek

Cevap: C

Bronfenbrenner'in kuramına dayanan bu yaklaşım, çocuğun gelişimini etkileyen tüm katmanların (aile, okul, toplum) değerlendirilmesini gerektirir.

BÖLÜM 3: AİLE EĞİTİMİ VE KATILIMI

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

9. Erken çocuklukta özel eğitimde 'Aile Merkezli Yaklaşım'ın temel özelliği nedir?

- a) Ailenin suçlanması
- b) Ailenin sadece pasif dinleyici olması
- c) Ailenin uzmanlarla eşit ortak olarak görülmesi (Aile Merkezli Yaklaşım)
- d) Ailenin tüm kararları tek başına alması
- e) Ailenin eğitimden dışlanması

Cevap: C

Aile merkezli yaklaşım, aileyi sürecin bir parçası ve uzmanların eşit ortağı olarak kabul eder, ailenin güçlendirilmesini hedefler.

10. 'Erken Müdahale' (Early Intervention) kavramı en genel haliyle neyi ifade eder?

- a) Sadece bebeklerin gelişimiyle ilgilenen uzmanlık alanı
- b) Genetik hastalıkların tedavisi
- c) Anne karnındaki süreci inceleyen tıp dalı
- d) Risk altındaki veya yetersizliği olan çocuklara ve aileleri ile sunulan destek hizmetlerinin bütünü
- e) Sadece kreş eğitimi

Cevap: D

Erken müdahale; gelişimsel riskleri minimize etmek için çocuk ve ailesine sağlanan eğitimsel, tıbbi ve sosyal desteklerin toplamıdır.

11. Bir erken müdahale programının başarısını etkileyen en önemli 'ailevi' faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Ailenin ekonomik durumu
- b) Ailenin motivasyonu ve katılım düzeyi
- c) Okulun dış cephre rengi
- d) Sadece öğretmenin yaşı
- e) Hava durumu

Cevap: B

Ailenin programa katılımı ve öğretilenleri ev ortamına genelleşebilmesi müdahalenin kalıcılığı için en kritik faktördür.

12. Aile katılımı çalışmalarında 'Ailenin Güçlendirilmesi' (Empowerment) neyi hedefler?

- a) Ailenin çocuğu tamamen uzmana bırakmasıdır.
- b) Ailenin kendi ihtiyaçlarını ve çocuklarının gelişimini yönetebilecek becerilere sahip olmasıdır.
- c) Ailenin sadece maddi yardım almasıdır.
- d) Ailenin her gün okula gelmesidir.
- e) Ailenin sadece imza atmasıdır.

Cevap: B

Güçlendirme, ailenin kendi kararlarını alabilme ve çocuklarının eğitiminde aktif rol üstlenebilme yetkinliğine kavuşmasıdır.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ERKEN ÇOCUKLUKTA ÖZEL EĞİTİM (SORU 13-16)

BÖLÜM 4: ÖĞRETİMSSEL YÖNTEMLER VE MÜDAHALE

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

13. Erken çocuklukta kullanılan 'Doğal Öğretim Süreçleri' (Naturalistic Instruction) neyi ifade eder?

- a) Öğretimin sadece masa başında yapılmasıdır.
- b) Öğrenme fırsatlarının çocuğun günlük rutinleri ve doğal etkileşimleri içine gömülmesidir.
- c) Çocuğun sadece serbest bırakılmasıdır.
- d) Sadece bilgisayar üzerinden eğitimidir.
- e) Derslerin 40 dakika sürmesidir.

Cevap: B

Doğal öğretim, çocuğun ilgisini takip ederek günlük yaşam etkinlikleri sırasında öğretim amaçlarının gerçekleştirilmesini sağlar.

14. Tepki İsteme (Mand-Model) yönteminde izlenen temel basamaklar hangi sırada doğru verilmiştir?

- a) İlgi uyandırma - Tepki İsteme (Mand) - Model Olma - Pekiştirme
- b) Sadece ceza verme
- c) Öğrenciyi görmekten gelme
- d) Sadece anlatım yapma
- e) Sadece test yapma

Cevap: A

Müdahale genellikle ortamı düzenlemekle başlar, çocuktan bir tepki istenir (ipucu/model) ve doğru tepki ödüllendirilir.

15. Öğretimde kullanılan 'İpucunun Silikleştirilmesi' (Fading) stratejisinin amacı nedir?

- a) Sadece fiziksel yardım kullanılmasıdır.
- b) Zamanla ipucunun geri çekilerek çocuğun bağımsızlaşmasının sağlanmasıdır.
- c) Çocuğa hiç yardım edilmemesidir.
- d) Her zaman aynı ipucunun verilmesidir.
- e) Öğretmenin hep susmasıdır.

Cevap: B

Silikleştirme, sunulan yardımın aşamalı olarak azaltılarak davranışın doğal uyarılar karşısında sergilenmesini sağlar.

16. Erken çocukluk eğitim ortamlarında 'Erişilebilirliğin' sağlanması için düzenlenen temel bileşenler nelerdir?

- a) Fiziksel çevre - Sosyal çevre - Zamansal çevre (Rutinler)
- b) Sadece duvar rengi
- c) Sadece oyuncak sayısı
- d) Sadece sınıfın büyüklüğü
- e) Sadece ışıklandırma

Cevap: A

Öğrenme çevresi; fiziksel yapıyı, sosyal etkileşimleri ve zamanın planlanmasını (akış/rutin) içeren çok boyutlu bir yapıdır.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ERKEN ÇOCUKLUKTA ÖZEL EĞİTİM (SORU 17-20)

BÖLÜM 5: DAVRANIŞ YÖNETİMİ VE OYUN

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

17. Erken çocukluk döneminde 'Oyun'un eğitimdeki rolü için hangisi en doğrudur?

- a) Sadece çocukların eğlenmesidir.
- b) Çocuğun dünyayı tanıdığı, sosyal ve bilişsel becerilerini geliştirdiği en temel öğrenme aracıdır.
- c) Ders aralarında verilen moladır.
- d) Sadece spor yapmaktır.
- e) Vakit geçirme etkinliğidir.

Cevap: B

Oyun, okul öncesi dönemde sadece eğlence değil, tüm gelişim alanlarının (motor, dil, sosyal vb.) desteklendiği asıl müfredattır.

18. Erken çocuklukta 'Olumlu Davranış Desteği'nin temel yaklaşımı nedir?

- a) Çocuğu cezalandırmak.
- b) Davranışın nedenini anlayıp (işlevini belirleyip) yerine uygun davranış kazandırmak (İşlevsel Değerlendirme).
- c) Sadece 'dur' demek.
- d) Davranışı görmezden gelmek.
- e) Aileyi okula çağırarak.

Cevap: B

Olumlu davranış desteği, sorunlu davranışın altındaki ihtiyacı belirleyerek çocuğa alternatif olumlu beceriler öğretmeyi hedefler.

19. Parten'in oyun sınıflandırmasına göre, çocukların aynı ortamda benzer oyuncaklarla oynayıp birbirleriyle etkileşime girmedikleri aşama hangisidir?

- a) Tek başına oyun
- b) Paralel oyun
- c) İşbirliğine dayalı oyun
- d) Birlikte oyun
- e) İzleyici (Katılımsız) oyun

Cevap: B

Paralel oyun, çocukların aynı ortamda benzer oyuncaklarla oynayıp birbirleriyle etkileşime girmedikleri, sosyal gelişimin kritik bir evresidir.

20. 'Problem Davranışların İletişimsel İşlevi' neyi ifade eder?

- a) Sadece ağlamaktır.
- b) Acı çekmektir.
- c) Çocuğun bir ihtiyacını (istek, kaçınma, ilgi) ifade etme çabasıdır.
- d) Kalıtımsal bir mirastır.
- e) Sadece şımarıklıktır.

Cevap: C

Çoğu problem davranış, çocuğun henüz dil becerisiyle ifade edemediği bir talebin veya rahatsızlığın dışı vurumudur.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ERKEN ÇOCUKLUKTA ÖZEL EĞİTİM (SORU 21-24)

BÖLÜM 6: DOĞAL ÖĞRETİM VE ÇEVRESEL DÜZENLEMELER

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

21. Okul öncesi dönemde 'Kaynaştırma/Bütünleştirme' uygulamalarının temel tanımı nedir?

- a) Okul sonrası eğitimidir.
- b) Özel gereksinimli çocuğun, gelişimsel olarak normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı ortamda eğitim almasıdır.
- c) Sadece özel alt sınıflardır.
- d) Evde eğitimidir.
- e) Hastane okuludur.

Cevap: B

Bütünleştirme, her çocuğun en az kısıtlayıcı ortamda akranlarıyla sosyal ve akademik olarak bir arada olmasıdır.

22. Aşağıdakilerden hangisi okul öncesi özel eğitimde kullanılan 'Çevresel Düzenleme' stratejilerinden biridir?

- a) Oyuncaklara erişimi kısıtlamak (ilgi uyandırmak için)
- b) Sınıfı çok karmaşık hale getirmek
- c) Sürekli gürültü yapmak
- d) Işıkları kapatmak
- e) Sıraları rastgele dağıtmak

Cevap: A

Çocuğun iletişim başlatmasını sağlamak için sevdiği nesnelere görebileceği ama ulaşamayacağı yere koymak etkili bir çevresel düzenleme tekniğidir.

23. Erken çocuklukta 'Gömülü Öğretim' (Embedded Instruction) uygulaması için hangisi en uygun örnektir?

- a) Ayrı bir odada çalışma
- b) Öğle yemeği sırasında el yıkama becerisi çalışmak (Gömülü Öğretim)
- c) Sadece resim çizmek
- d) Test çözmek
- e) Sessizce beklemek

Cevap: B

Gömülü öğretim, hedeflenen becerinin gün içindeki doğal akış (yemek, oyun, temizlik) içine yerleştirilmesidir.

24. Gelişimsel geriliği olan bir çocuk için 'En Az Kısıtlayıcı Ortam' (LRE) ifadesi neyi vurgular?

- a) Sadece evde eğitim almasını.
- b) Çocuğun ihtiyaçlarına en uygun ve akranlarıyla en fazla bir arada olabildiği ortamı.
- c) Sadece hastane ortamını.
- d) Sadece özel eğitim okullarını.
- e) Hiçbir yardım almamayı.

Cevap: B

Bu ilke, her çocuğun mümkün olduğunca normal gelişim gösteren akranlarıyla eğitim görmesi gerektiğini savunur.

ÖZEL EĞİTİM ÖABT: ERKEN ÇOCUKLUKTA ÖZEL EĞİTİM (FİNAL)

BÖLÜM 7: GENEL DEĞERLENDİRME

GEREKÇE VE ANAHTAR NOTLAR

GÜVEN (1-5)

25. Erken çocukluk dönemi özel eğitim hizmetlerinin temel yasal dayanağı olan KHK aşağıdakilerden hangisidir?

- a) 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında KHK
- b) 657 Sayılı Kanun
- c) 4483 Sayılı Kanun
- d) Medeni Kanun
- e) İş Kanunu

Cevap: A

573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Türkiye'deki özel eğitim hizmetlerinin çerçevesini çizen temel belgedir.

muratvuranlar.com